

De levensgeschiedenis van eenen Ierschen knaap.

<https://hdl.handle.net/1874/355754>

DE LEVENSGESCHIEDENIS

VAN EENEN

IERSCHEN KNAAP.

GODFRIED ARNOLD zegt in een zijner heerlijke gedichten :

De weg is dikwijls krom, en toch ook regt,
Dien gij uw kindren hier, te gaan hebt opgelegd;
En pleeg 't ook wonderlijk soms daarop toe te gaan,
Toch zal in 't eind alleen Uw hooge raad bestaan.

Dit bleek ook in den knaap, wiens levensloop ik u thans zal mededeelen.

THOMAS TORMEY werd in het graafschap Kildairn in Ierland geboren. Zijne ouders waren arme, maar eerlijke lieden. Daar zij strenge katholieken waren en er in den ganschen omtrek slechts protestantsche scholen bestonden, onthielden zij aan hunne kinderen uit louter dweepzucht de weldaden van het schoolonderwijs. Dit smartte

onzen THOMAS, zelfs toen hij nog zeer jong was, ten zeerste; want hij was vurig van geest en kon het maar niet dulden, dat zijne speelkameraden hem in iets vooruit waren. Vooral was hij boos op den pastoor van het dorp, wien hij voor de oorzaak hield, dat ook hij niet velerlei nuttige zaken kon leeren en de schoolprijzen en belooningen zich kon verwerven, die aan zijne gelukkige kameraden soms ten deel vielen. De genoemde priester was een zeer hard en streng man, die de kinderen zijner kudde met den staf van het „wee u!” regeerde.

THOMAS kon de harde tuchtiging nooit vergeten, die hij op zekeren dag van hem onderging. De knaap speelde namelijk eens met steentjes, en was zoozeer in het spel verdiept, dat hij niet eens bemerkte, wie voorbijging en dus ook niet opstond om den pastoor te groeten: daarvoor kreeg hij echter de vreesselijkste slagen. Doch deze kastijding had juist de tegenovergestelde uitwerking van hetgeen de priester op het oog had en verwachtte. In plaats dat het den knaap eene heilzame vrees voor zijn Weleerwaarde en de kerk inprentte, diende de harde en onregtvaardige behandeling veelmeer om een diepen haat tegen beiden in zijn binnenste te verwekken; ja zij deed bij hem, hoe jong hij ook mogt zijn, het besluit

tot rijpheid komen om zich nooit door een priester of door de kerk te laten beheerschen; en van dien dag af aan kwam hij nooit weêr ter kerke, dan wanneer hij soms door zijnen vader er toe gedwongen werd.

Hij was nog zeer jong, toen hij bij een welgestelde familie in de nabuurschap in dienst kwam. Zijn goed gedrag, zijne geschiktheid en natuurlijke goedheid van hart, deden hem zoo zeer het vertrouwen van zijnen meester winnen, dat die hem spoedig van boodschaplooper en staljongen tot opzichter verhief. Maar zijn heer, een ijverig katholiek, hield een wakend oog op Thomas en toen hij merkte, dat zijn dienaar noch ter kerk kwam, noch aan biecht of andere godsdienstige handelingen deelnam, onderhield hij hem daarover. THOMAS verklaarde gewoon te zijn dat alles in de gemeente zijner geboorteplaats waar te nemen, zoo dikwijls hij zijnen vader bezocht. De meester vertrouwde deze verzekering niet regt, en reed zelf naar het dorp om zich persoonlijk van de zaak te overtuigen; deze bevond dat alles logen was, en nu werd THOMAS op nieuw tot vasten, boetedoeningen en biechten veroordeeld, wat hem echter, in stede van hem met de kerk en hare instellingen te verzoenen, slechts te meer tegen haar verbitterde, hoewel hij voor het niterlijke

toch wat meer eerbied moest voorwenden. Van de protestansche godsdienst sprak men in zijne omgeving nooit anders dan in de meest smadelijke en lasterlijke uitdrukkingen, en van den bijbel heette het, dat dit het gevaarlijkste boek was, dat men den menschen in handen kon geven. Zoo groeide hij in waarheid als een heiden op, geheel zonder God in de wereld. Maar de Heer vergat hem niet. Onder de gasten, die nu en dan in het huis van zijnen heer kwamen, was ook een engelsch zeekapitein, een verre bloedverwant van de familie, die van allerlei avonturen en gevaren wist te vertellen, en die door THOMAS met de grootste opmerkzaamheid en diepste belangstelling aangehoord werd. Kapitein CRANMER was gezagvoerder op een Londensch handelsvaartuig, dat meestal op de Westkust van Afrika handel dreef. Hij was een zeer vriendelijk en welwillend man, en wist eene menigte weinig bekende en boeiende geschiedenissen te vertellen over de zeden, gebruiken en gewoonten der inlanders. Toen hij bemerkte met welk een weetlust THOMAS zijne vertellingen aanhoorde, gaf hij hem op het vriendelijkst de vrijheid hem vragen, welke ook, te doen en hij vond er genoeg in den flinken knaap zoo veel te vertellen als hij zelve slechts wist. Op zekeren dag waagde de knaap het den

kapitein zijnen wensch te kennen te geven van ter zee te willen varen en matroos te worden. Zoo het hem (THOMAS) mogt gelukken de kosten van de reis naar Londen bij elkaar te brengen, antwoordde de kapitein, wilde hij hem gaarne aan boord van zijn schip in dienst nemen. THOMAS legde er zich nu met hart en ziel op toe om zooveel geld te besparen, dat hij naar Londen kon reizen. Eindelijk toen hij 18 jaar oud was, verliet hij met een dubbel stel kleederen en eenige guldens in den zak, zijne geboorteplaats, en begaf zich op weg naar Londen. Maar de arme jongen zou bitter teleurgesteld worden. Toen hij in het huis kwam, door den kapitein hem aangewezen, hoorde hij tot zijne ontzetting, dat de kapitein wel niet binnen twee of drie maanden naar de hoofdstad zou terugkeeren.

THOMAS dwaalde mismoedig in de ontzettende wereldstad rond, tot dat hij eindelijk ziek van verdriet in een hospitaal gebragt werd. De eerste aanvallen der koorts, die hem aangreep, had hij weldra doorstaan: na verloop van twee of drie weken kon hij weêr een weinig opstaan, en zelfs aan de andere zieken om hem heen, die voor het meerendeel veel ernstiger ziek waren dan hij, kleine liefdediensten bewijzen.

Zijne genezing ging echter maar langzaam voor-

uit. Onderwijl hechte hij zich zeer aan eenen jongen matroos, wiens krib dicht bij de zijne stond, en hij hield zich voor elke kleine dienst, die hij hem kon bewijzen, rijkelijk schadeloos gesteld door de verhalen uit het zeeleven, die hem JOHN (zoo heette de matroos) wist te vertellen. Op zekeren dag werden beiden verrast door het binnenkomen van eene arme doch fatsoenlijk gekleede vrouw, die naar den zieken jongen matroos JOHN vroeg. De uitdrukking van haar gezigt was zeer gevoelig en hare stem zacht en liefelijk. Toen men haar de krib van den jongen gewezen had, ging zij er naar toe, sprak hem aan en zeide, dat zij de weduwe van eenen van JOHN's vroegere kameraden was, die verscheidene jaren lang met hem op hetzelfde schip gevaren had; en nu zij gehoord had, dat JOHN zoo ziek was, kon zij het niet over het hart krijgen, hem niet eens te bezoeken in de hoop, dat zij hem eene dienst kon bewijzen. Haar zalige man, zeide zij, had de levensreis gelukkig ten einde gebragt, en zijn scheepje was — hiervan was zij vast overtuigd — behouden in de haven der eeuwige rust aangekomen. Daar zij nu wist, dat de doktoren JOHN voor ongeneeslijk hielden, zoo wilde zij hem vragen, of hij ook naar de hemelsche haven toestuurde, en of hij wel den regten stuur-

man aan boord had, — Hem, die de zijnen door al de onweders en stormen van het leven veilig en ongekwetst kon heenbrengen? JOHN schudde het hoofd en lachte. Toen vroeg zij hem of hij wel eenen bijbel had? — „Neen” was het antwoord. — „Kunt gij lezen?” — „Neen.” — Nu, dan zou zij, dus ging zij vriendelijk voort, maar een weinig van haren tijd afzonderen en meermalen komen om hem iets voor te lezen. THOMAS begon nu alle mogelijke katholieke bewijsgronden tegen den bijbel in te brengen, die hij vroeger had vernomen, maar zij antwoordde: „daar gij hem nooit zelf hebt gelezen, of ook maar hebt hooren voorlezen, kunt gij er niet over oordeelen; ik zelf was een katholiek, maar God heeft zijn licht in mijn hart doen schijnen door het hooren van zijn woord, en ik hoop, dat dit door zijnen zegen ook bij u geschieden zal.” Naauwelijks had de wakkere vrouw de zaal verlaten, of aan alle kanten ging er een schaterend gelach op, en elk meende zijnen buurman in het spotten met de godsdienst, de priesters en al wat daarmede zamenhing, de loef te moeten afsteken. De eerste maal toen vrouw JERRAM (zoo heette zij) terug kwam, bragt zij haren bijbel en eenige lekkernijen mede, die zij met eigen hand voor den armen zieke bereid had.

De matroos luisterde nu ten minste uit dankbaarheid, zoo dikwijls zij hem uit het Woord Gods voorlas, en tegen hem daarover sprak; maar elke keer, zoodra zij de zaal verlaten had, keerde het zelfde spotten en lagchen terug.

Dit kon aan de goede vrouw niet ontgaan, en toch, hoe weinig vrucht zij ook van haar liefdeswerk zag, zij hield niet op met gedurig weder te komen. Zij hield vast aan de goddelijke belofte, dat het woord van den levenden en waarachtigen God niet ledig zou terugkeeren. Ook met THOMAS sprak zij nu en dan, en zocht hem de liefde van Jezus, waarmede Hij de gansche wereld had liefgehad, regt levendig voor oogen te stellen; maar de harten harer toehoorders schenen harder dan steen te zijn en moeilijker te doorbreken, dan muren van metaal. Dikwijls verliet zij de zaal met tranen in de oogen. Maar er staat geschreven: „Die onder tranen zaaijen, zullen onder vreugde maaïjen. Zij gaan henen, en weenen, en dragen edel zaad; en komen met vreugde weder, en brengen hunne schoven.”

Dit mogt de edele vrouw op aarde waarschijnlijk niet meer aanschouwen; maar op den dag des oogstes zal zij het met vreugde bemerken. THOMAS was nu drie maanden lang in het hospitaal geweest en biinnen twee dagen zou hij het

geheel hersteld weder verlaten. Ziet, daar sterft plotseling zijn vriend JOHN, de matroos, zonder ook maar eenig teeken gegeven te hebben, dat er geloof en hoop in hem was. Vrouw JERRAM kwam den volgenden dag een bezoek brengen, en daar zij van het plotselinge sterfgeval hoorde, en tevens zag, welk een diepen indruk dit ook op THOMAS gemaakt had, sprak zij met hem zeer ernstig en plegtig over het heil zijner onsterfelijke ziel. Toen zeide zij hem vaarwel, gaf hem den bijbel, waaruit zij hem dikwijls voorgelezen had, ten geschenke, en bad hem van ganscher harte, dat hij dien bijbel niet enkel altijd zou bewaren, maar ook, indien het eenigzins mogelijk was, hem zelf zou pogen te leeren lezen. THOMAS bond hem in eenen zakdoek, en later, toen hij zich een koffer aanschafte, leide hij hem er onder in, ten einde hem - ten minste voor eenigen tijd - te vergeten. De trouwe vriendin, van wie hij hem gekregen had, zag hij nooit weder. Zij had het zaad uitgestrooid, maar God moest den wasdom geven. Nadat THOMAS het hospitaal verlaten had, vond hij werk in een handelshuis, waar men zaken voor de zeevaart vervaardigde. Kapitein CRANMER was hierbij bekend, en daar bleef hij zoolang, tot dat deze naar Londen terug keerde. Toen het schip einde-

lijk zeilreë lag, scheepte THOMAS zich met den kapitein in, en spoedig was men onder zeil naar Afrika's Westkust. De lading, helaas, was van een hoogst bedenkelijken aard.

Kapitein CRANMER was een welgezind, vriendelijk man; hij geloofde vast aan den bijbel en aan boord van zijn schip duldde hij, voor zoo ver het in zijn vermogen was, geen vloeken, geene ruwheid. Maar zijn vaartuig was bevracht met tabak, brandewijn, vuurwapenen, kruid en messen, die voor de bewoners van een ongelukkig heidensch land bestemd waren! En is het niet juist de rampzalige brandewijn, die alle hartstogten der arme negers prikkelt en ontsteekt? Geeft men hun met die geweren en messen niet de middelen in de hand om elkander te kwetsen, te vernielen en om te brengen? Helaas! uit een christenland worden zulke waren aan de arme heiden-volken gebragt! Men vrage aan de zendelingen op de kusten van Afrika, wat de ergste vijand is, tegen wien zij moeten kampen. Men vrage hun, wat aan de uitbreiding des Evangelies het meest in den weg staat. Is het ook de pestilentie, ziekte en dood? Neen. — Is het afgoderij, tooverij, priesterbedrog, onwetendheid, bijgeloof, gruwzaamheid, barbaarschheid? Neen! neen! niets van dat alles. Het is de brandewijn.

Dit handelsvaartuig dan, met de elementen des doods bevracht, voerde zijne lading naar dat deel van Afrika's Westkust, dat het dichtst bij het koningrijk Asantè ligt, - een der magtigste en tevens gruwzaamste staten van dat land. De vuurwapenen, die men als ruil-artikelen daarheen bragt, worden hoofdzakelijk voor de slavenjagten in het binnenland gebruikt; want op de zwakke stammen, die verder landwaarts in wonen, wordt door hunne krachtige en gruwzame naburen even als op wilde dieren jacht gemaakt, en ten getale van duizenden worden zij jaarlijks naar de kust gesleept, om daar in slavenschepen gepakt en vervolgens verzonden te worden. Bij het verkeer met dit volk heeft men veel kloekheid, geduld en onverschrokkenheid noodig, zoo men niet wenscht, dat de inlanders die wapenen des doods keeren tegen degenen, die ze hun bragten.

Daar het gebruik van geld in die streken geheel onbekend is, bestaat de geheele handel bijna uitsluitend in een ruiling van waren; ook is elk, die met hen handel drijft, genoodzaakt zeer veel op hunne eerlijkheid te vertrouwen.

De europesche handelaars ruilen hunne waren (brandewijn, enz.) tegen palmolij, elpenbeen en stofgond in; maar daar al deze zaken slechts in het binnenland gevonden worden, moet de kapi-

tein van een handelsvaartuig een zekere hoeveelheid waren aan de inlandsche tusschen-handelaars toevertrouwen, waarmede deze dan naar het binnenland reizen en de landproducten daartegen inruilen. Deze gang van zaken vordert dikwijls vele weken tijds; onderwijl moet het schip aan de kust voor anker liggen, en de kapitein moet dikwijls al zijn geduld ten offer brengen, om de terugkeer der tusschen-handelaars af te wachten.

Bovendien moet hij elken aanzienlijken neger, die hem eens op het schip wenscht te bezoeken, voorkomend aan boord nemen en op spijs en drank trakteren. Nu bezat kapitein GRANMER juist geen zeer grooten voorraad van geduld. Hij had verscheidene duizende guldens aan waarde naar het binnenland gezonden, en nog altijd wachtte hij te vergeefs op den terugkeer der tusschen-handelaars; ook wekten eenige eigenaardige voorvallen het vermoeden bij hem op, dat de opperhoofden en de oudsten van de dorpen der omliggende buurten niets anders in hun schild voerden dan hem geheel en al van kant te maken. THOMAS lag op deze wijze vele weken daar voor anker, wat zeker geen aangename taak was, vooral onder de drukkende tropische hitte der afrikaansche zee. Op zekeren dag moest hij iets in zijn koffer zoeken, en ziet! zijn oog valt

op zijnen bijbel. De gedachte komt bij hem op, dat de kapitein, die zoo goed voor hem geweest was, hem welligt lezen zou willen leeren. Hij nam zijnen bijbel, ging eerst van den eenen matroos tot den anderen, en leerde van hen de letters.

Toen ging hij tot den kapitein zelven, en deze begon bereidwillig hem onderrigt te geven; doch hij staakte dit dikwijls en las onzen THOMAS hard op voor, maakte daarbij zijne aanmerkingen en klaagde niet zelden over zijne eigene ontrouw, zijne eigene nalatigheid in het gebruik der heilige Schrift, vooral toen hij hoorde, op welke eigenaardige wijze THOMAS in het bezit van het boek gekomen was. Ja, van dien dag af aan riep de kapitein geregeld zijn volk te zamen, en las en verklaarde voor hen het Woord Gods.

Zoo vervlogen weken. Het geduld van den kapitein was nu geheel uitgeput; hij wilde niemand der inlanders, die bij hem aan boord kwamen, iets meer te eten geven en behandelde hen barsch en ruw. THOMAS, die altijd goedhartig en week was, plagt dikwijls iets van zijn dagelijksch rantsoen te besparen om hun wat te kunnen geven; vooral bedacht hij met zulke overgeschotene brokken eenen inlander, die er zwak en ziekelijk uitzag. THOMAS gevoelde groot mede-

lijden met den armen BOBBY, zooals men hem noemde, en had altijd eene bete broods of een vriendelijk woord voor hem over.

Ten laatste besloot de kapitein niet langer te wachten. Hij wilde zijn geld (1) hebben. Hij noodigde nu de aanzienlijkste mannen en de opperhoofden der grootste dorpen uit tot eene partij op het schip. Naauwelijks waren zij bij elkaar of hij liet hen vatten, in boeijen klinken en verklaarde, dat hij niemand hunner vrij wilde laten, vóór hij zijn geld had. Dit was een zeer gewaagde stap; want hij zelve had slechts acht mannen aan boord, terwijl hij omringd was van geheele scharen wilde menschen, die tot alles in staat waren. THOMAS was steeds gezond geweest, maar was juist daags te voren door de afrikaansche koorts aangegrepen, en moest beneden in zijne kooi het bed houden. Een der gevangenen gelukte het 's nachts te ontvlugten en toen de morgen daagde, zag de kapitein zijn schip door honderde booten omringd, alle met naakte, maar gewapende wilden bemand, die van begeerte schenen te branden om den smaad, hunnen stam aangedaan, te wreken. Tegen zulk eene massa

(1) Alle waren, die door handelsvaartuigen naar Afrika's kusten gebragt worden, duidt men eenvoudig aan door de uitdrukking geld.

het op te nemen, te meer daar zij allen met geweren, messen en pistolen gewapend waren, bleek voor den kapitein en zijne matrozen schier onmogelijk te zijn. Hij en zijne manschappen werden allen op de onmenscheijkste wijze neergesabeld. Toen THOMAS het geschreeuw en de verwarring, die er op het dek plaats had, bemerkte, begreep hij spoedig wat dat beteekende; en daar hij bij zijne zwakheid toch van geen nut kon zijn, kroop hij uit zijne kooi, ging naar beneden in het onderste scheepsruim, en verschool zich daar, nog altijd hard van de koorts geplaagd, achter een hoop oud gereedschap en vodden.

Spoedig hoorde hij, hoe de wilden alle hoeken doorzochten. Eindelijk ontdekten zij een vaatje brandewijn; met een waarlijk helsch gejubel werd het op het verdek gebragt en opgebroken. De werking hiervan bleef niet achter: het wilde, afgrijselijke gejuich, het luide gelach, het handklappen, dansen en huppelen, vermengd met het steunen der gewonden en stervenden, maakten den armen THOMAS te moede, alsof hij zich in het voorhof der hel bevond. Tot nog toe waren de lijken der vermoorden (zooals hij daarna hoorde) rustig blijven liggen op de plaats, waar zij gevallen waren; nu echter, daar die onmenschen door

den brandewijn verhit en als dol waren, schoppen zij de lijken met de voeten elkander toe, verminkten ze, vierden hunne barbaarsche snoodheid er aan bot, en wierpen ze ten laatste in zee.

Kapitein CRANMER en zijn volk viel waarlijk een smartelijk lot ten deel; maar was het niet eene wonderlijke en genadevolle zorg van God, dat al deze ongelukkigen kort te voren op het Woord Gods werden gewezen en den weg der zaligheid leerden kennen? Tegen den avond werd het rustig op het schip. THOMAS vermoedde, dat de brandewijn zijne gewone werking had gedaan, en dacht, dat zijne vijanden nu in eenen gerusten slaap zouden liggen. Daar hij vooruitzag dat den volgenden dag de geheele lading aan land zoude gebragt worden, verliet hij zijne onzekere schuilplaats, en zocht eene andere. Eindelijk kwam hij aan het bed van den kapitein. Onder dit bed was eene kleine ruimte, waar een aantal geweren lagen, met de loopen naar voren gerigt. THOMAS schoof eenige geweren op zijde en kroop nu in deze ruimte onder het bed. Hier kon hij zich niet verroeren en ter naauwernood adem halen, wat zeker zijne koorts deed verergeren.

Gedurende den langen tijd, dat het schip aan de kust voor anker gelegen had, had THOMAS veel

van de taal der inlanders geleerd en kon ze tamenlijk verstaan. Naauwelijks had hij zich verstoken of hij hoorde de stemmen van twee mannen, die langs den scheepstrap naar beneden kwamen. Een van de twee was iemand, die, — hij wist niet waarom — van den beginne af op THOMAS zeer gebeten was geweest. „THOMAS was niet onder de dooden,” hoorde onze arme vriend de een tot den ander zeggen, „hij moet ergens verscholen zijn, als ik hem vind, zal ik hem kwellen en folteren totdat hij den geest geeft.” Met deze woorden nam de man een lang scherp zakmes, stak daarmede verscheidene malen driftig door de matras van het bed heen en soms zoo diep, dat THOMAS, die er onmiddelijk onder lag, op verscheidene plaatsen ligt gewond werd. Toen echter de woedende mensch de geweerloopen bemerkte, die onder het bed uitstaken, sloeg hij zijnen medgezel voor, ze zich toe te eigenen, en ze hier of daar te verbergen buiten weten hunner landslieden; want in den regel wordt de gansche buit bij den hoofdman gebragt en is hij het, die hem verdeelt. De andere vond dit goed, en nu begonnen zij de geweren, waarop THOMAS lag, naar voren te trekken. Iedere keer, als zij een geweer naar voren trokken, moest THOMAS zich een weinig ophigten en tegen het bed aandrukken, om niet te laten

merken, dat hij er onder zat. Eindelijk waren al de geweren er uit en dadelijk stegen zij beiden naar het verdek. Ditmaal was THOMAS het gevaar ontkomen, maar het ergste kwam nog aan.

Den geheelen dag was er niets anders dan geschreeuw en verwarring op het dek geweest. Daarenboven nam de koorts van den armen zieken zoo hevig toe, dat hij naauwelijks iets meer denken kon. Weldra volgde op de onverdragelijke heete koorts de koude koorts en nu werd zijn hoofd een weinig helder. Sedert vier en twintig uren was er niets over zijne lippen gekomen: zijne keel was door den dorst geheel verdroogd, alle ledematen deden hem zeer, en toch durfde hij zich niet buiten zijne schuilplaats wagen, uit vrees van ontdekt te worden door de massa woedende inlanders, die hem overal omgaven en naar zijn bloed hunkerden. Het was hem eene uitgemaakte zaak, dat men hem den volgenden dag zou vinden, en wat stond hem anders te wachten, dan een gruwzame dood, — en ach, hij had geen God op wien hij zijn vertrouwen kon stellen, geene hoop, aan welke hij zich, aan gene zijde des grafs, kon vastklemmen! Hij dacht dan dit, dan dat, wat hij doen moest, tot dat hem ten laatste alles begon te draaijen en het hem werd alsof hij waanzinnig werd. Moest hij hier rustig en stil

blijven liggen tot aan den morgen in de hoop van niet ontdekt te worden? Neen, hij wist dat was onmogelijk; zij moesten hem vinden. Op het schip was echter geen andere plaats, waar hij veilig kon zijn. De vrees voor een' gruwzamen en smartelijken dood vervulde zijne gansche ziel. Dan kwam de gedachte bij hem op of hij niet pogen zou door zwemmen het strand te bereiken. Maar het schip lag een uur ver van het land, en hij zelf was zoo zwak, dat hij zich nauwelijks van den grond kon oprigten en op de been houden. Dit ging dus niet. Dan dacht hij weêr of ook soms de booten der inlanders, die aan boord waren, dicht bij het schip lagen, en of hij niet met een derzelve zou kunnen ontvlugten. Maar hij durfde zich niet verroeren, nog veel minder zich op het verdek wagen om eens te zien hoe de zaken stonden. Eindelijk viel hem de vreeselijke gedachte van zelfmoord in. Hij wilde zich in zee werpen en zoo een einde aan zijn leven maken; dat was toch een zachter dood, dan wanneer hij in handen van die woedende menschen viel. Maar nu vielen hem ook al de afgrijsselijke zaken in van het vagevuur, van de verdoemenis der goddeloozen, van de vlammen des gerigts, en wat hij verder van den priester had gehoord; hij was dat alles reeds lang ver-

geten, maar nu drong het zich met volle kracht weêr aan hem op, en vervulde hem met afgrijzen. Vervolgens kwamen hem de troostrijke woorden van Jezus liefde voor den geest, die hij eens van die arme vrouw in het hospitaal of kortelings van kapitein CRANMER vernomen had; toen hij zich echter herinnerde, welke heilige eischen het evangelie aan den mensch doet en hoe noodzakelijk boete en geloof in Christus zijn, wendde hij zich ook van deze gedachte af met een hart vol schrik en angst.

Wat moest hij doen? Waarheen hij zich ook keerde, overal trad de wanhoop hem te gemoet. Ten laatste riep hij uit: „O God! — wanneer een God bestaat! — er is een God! — erbarm u over mij, over mij, armen, ellendigen mensch!” En nu was het ijs gebroken, hij kon zijn gansche hart uitstorten, kon tot God bidden en hem alles zeggen, wat zijne ziel beangstigde. Het was voor de eerste maal in zijn gansche leven, dat hij bad; en Hij, die gezegd heeft, dat Hij den ellendige hoort, — Hij — die Jonas uit den buik van den visch verhoorde, Hij verhoorde ook het geschrei van dezen ellendigen. Reeds het gebed zelve diende om hem gerust te maken: hij gevoelde eene innerlijke zekerheid, dat er een God bestond, en dat Hij hem slechts kon helpen; en

aldus gesterkt, besloot hij, rustig en geduldig de zaken af te wachten, die komen zouden. Maar het was voor hem een nacht van vreeselijken zielestrijd geweest.

Juist daagde de morgen, toen hij zijnen naam zachtkens hoorde fluisteren, en weldra herkende hij den man, dien hij zoo dikwijls vriendelijkheid en liefdediensten bewezen had. Het was de stem van BOBBY, die zijnen naam riep. THOMAS was verzekerd, dat de man kwam om hem te helpen en antwoordde dadelijk. BOBBY riep hem toe spoedig op te staan; hij wilde hem in eene boot helpen, die bij het schip lag. Hiermede moest hij zoo spoedig mogelijk naar het strand roeijen, zoo lang zijne vijanden nog dronken en slapend op het verdek lagen, want wanneer ze ontwaakten, was hij verloren. Wanneer hij echter gelukkig het land bereikte, moest hij zich bij dag in het bosch schuil houden en 's nachts verder vlugten. Boven aan de kust, acht of tien mijlen, zoo ging hij voort, waren blanke menschen, „Godsmenschen” (zooals de negers gewoon zijn de zendelingen te noemen); die zouden hem vriendelijk opnemen, indien het hem slechts gelukte bij hen te komen. De arme THOMAS meende dat hiervan geen sprake kon zijn: hij, in zulk eenen zwakken toestand, zou pogen zulk eene verre

reis te doen! Doch wanneer hij slechts uit zijnen tegenwoordigen angstvollen toestand kon komen, scheen hem elke andere dood, hetzij door koorts, uitputting of waardoor ook, iets verdragelijker toe. Hij kroop dan onder het bed uit, sleepte zich zachtkens achter zijnen leidsman op het verdek, waar zijne slapende vijanden lagen, en liet zich door middel van een zeil in de boot af. Deze booten of kano's moeten met groote behendigheid en geschiktheid gehanteerd worden, zullen ze niet omslaan, daar ze zeer ligt gebouwd zijn; evenwel gelukte het onzen armen, zieken vriend voorwaarts te komen, hoewel ook langzaam, zoodat, lang voor hij aankwam, het reeds helder dag was en hij eene menigte vrouwen en kinderen kon waarnemen, die zijne nadering aanstaarden. Hij greep echter moed, daar hij er geen mannen onder zag, en hoopte, dat zijn jammerlijke toestand het medelijden der vrouwelijke harten zou opwekken. Maar ach! hij kende de heidensche natuur niet, van welke de Apostel zegt: „hun mond is een geopend graf; hunne voeten zijn snel om bloed te vergieten; op hunne wegen is enkel jammer en ellende en den weg des vredes kennen zij niet.” Naauwelijks was hij geland, of twee ruwe vrouwspersonen grepen hem; elk van dezen poogde onder wild en heftig geschreeuw hem naar een

kant te trekken. Eindelijk gelukte het een van de twee vrouwen, eene oude, afzigtelijke negerin, die zeer veel op eene furie geleek, hem mede naar hare hut te slepen, terwijl de geheele hoop schreeuwend en onder wilde gebaarden volgde.

Hier werd THOMAS in eenen hoek gesmeten; de weinige kleedingstukken, die hij nog droeg, scheurde men hem van het lijf en wierp hem eenige vodden negerdoek toe, om daarmede zijne naaktheid te bedekken. Vervolgens gaf men hem een schotel rijst en eenig water, waarvan hij met woesten honger genoot en zijnen brandenden dorst leschte, hoewel hij uit de gesprekken van degenen, die om hem heen stonden, wel merken kon, dat alles hem slechts gegeven werd om hem tot het dulden van de folteringen, die hem wachtten, te sterken; zoodra de mannen van het schip terug kwamen zouden deze beginnen. De oude vrouw scheen het meest van wraakzucht en woede tegen hem vervuld, want haar zoon was in den strijd op het schip gedood.

Nadat THOMAS gebruikt had, hetgeen men hem gaf, legde hij zich weder neêr op den grond der hut. Den ganschen tijd door was hij omringd van scharen vrouwen en kinderen, die de nieuwsgierigheid dreef, te meer, daar velen hunner nog nooit eenen blanken man gezien hadden.

Zij trokken aan zijn haar, betastten zijne handen en voeten, en lieten hem geen oogenblik rust: daar bij kwam, dat de lucht door de opeengedrongene menschen-massa zoo verpest en drukkend werd, dat hij nauwelijks adem kon halen. Tusschen beide kwam de oude negerin die anders in een hoek zat te huilen en te weeklagen, door de menigte heendringen, sloeg THOMAS dan in het aangezicht of op de borst, boog zich over hem heen en braakte dan een tijdlang onder woedende gebaarden ijsselijke verwenschingen uit. De koorts, die een tijdlang was weggebleven, keerde nu met ongewone hevigheid terug, en nog vóór de nacht aanbrak, lag hij reeds in eene zware ijlkoorts. Toen deze nu den geheelen volgenden dag voortduurde, sloeg het volk de schrik om het hart. Er heerscht namelijk bij hen een zonderling bijgeloof met betrekking tot krankzinnige menschen. Niemand mag hun eenig leed doen, want zij meenen, dat zulke personen door den geest van eenen of anderen magtigen Kwi (Daman of duivel) in bezit genomen zijn, en zulk eenen te beleedigen, is hoogst gevaarlijk.

De oude negerin vooral werd door hevige aandoeningen en angsten aangegrepen, en nadat zij den zieken uit hare hut in de opene lucht had gebracht, ijldde zij naar een naburig dorp, om daar

bij een beroemden tooverdokter om raad te vragen. Deze zeide haar, dat de blanke Kwi's of duivels veel magtiger waren dan de zwarte; zij zou zeer goed doen met zich zoo spoedig mogelijk van dezen Kwi af te maken, doch zij mogt wel toezien hem niet slecht te behandelen. Dadelijk keerde zij terug, en droeg den armen THOMAS, die nog altijd in de hevigste ijekoorts lag, met behulp van eenige landslieden een goed eind ver in het bosch. Daar legde men hem neder, zette eene uitgeholde kalebas met rijst en eene andere met water naast hem neêr, en liet hem nu aan zijn lot over. Daar lag hij nu, de vergiftige nachtlucht van dat verderfelijk klimaat inademend, onbeschut tegen den sterken nachtelijken dauw, verre van alle menschelijke hulp en blootgesteld aan de aanvallen der slangen, tijgers en andere wilde dieren, in wier eigenlijk verblijf hij zich bevond. Hoe zou hij hier een' jammerlijken dood kunnen ontgaan? Maar het oog, dat nimmer sluimert of slaapt, waakte over hem. De eeuwige liefde had besloten hem als een brandhout uit het vuur te redden, opdat hij verkondigen zou de deugden Desgenen, die hem uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht geroepen had. Toen THOMAS uit zijne koortsdroomen ontwaakte, was het helder dag, en de koorts was voor een tijdlang voorbij.

Hij zag nu om zich heen, maar wist niet waar hij was. Hij had eenigen tijd noodig, voor hij zich alles, wat er gebeurd was, kon herinneren; eindelijk kwam hem alles weêr voor den geest, wat hij beleefd had; slechts van hetgeen gedurende zijne ijlkoorts met hem was voorgevallen, had hij zwakke en onbepaalde herinneringen. Nu poogde hij al zijne krachten in te spannen om zijne vlugt te bewerkstelligen. Daar hij wist, dat de zendingspost, van welke de trouwe BOBBIJ had gesproken, in het oosten lag, (1) kon hij de rigting, die hij nemen moest, naar de zon bepalen.

Hij verkwikte zich met een goeden dronk water - van de rijst kon hij niets gebruiken, hoewel hij ze medenam, - en poogde snel door te stappen; maar spoedig ondervond hij, dat het gaan hem onmogelijk was, omdat hij zich zoo zwak gevoelde en zijne ledematen hem zoo hevig zeer deden, dat hij nauwelijks kon staan.

Hij zonk weder op den grond neêr in wezentlijke wanhoop, zonder zich te herrinneren, dat God, die hem uit zooveel jammeren gered had, hem ook door deze ongedeerd zou kunnen heen brengen. Weldra viel hij in eenen verkwikkenden slaap en

(1) De kust van Afrika loopt daar van het westen naar het oosten tot aan de Bogt van Benin, waar zij eene zuidelijke rigting neemt.

toen hij daaruit ontwaakte, zag hij de maan hoog aan den hemel hare baan beschrijven. Nogmaals poogde hij te loopen en ditmaal met een beter gevolg. De pijn in zijne leden was minder hevig, en nu kon hij zijne lange moeilijke reis, hoewel langzaam, beginnen. Zes dagen en zes nachten ging hij voorwaarts, terwijl hij telkens, als hij uitgeput was, in het bosch uitrustte en sliep. De rijst, die hij medegenomen had, moest hij spoedig wegwerpen, daar zij bedierf; over het algemeen had hij afkeer van alle soort van voedsel; daarentegen leed hij veel door den dorst, daar hij slechts nu en dan eene beek of bron vond. Zijne voeten gingen open en zwollen door de brandende hitte van den zandgrond. Daarom gebruikte hij elke keer dien tijd tot loopen, waarop de opwekking en aandoening der koorts hem onnatuurlijke krachten schonk, terwijl hij, als de koorts af was in volslagen uitputting neêrzonk en zich nauwelijks verroeren kon. Hij had geene kleederen, om zich bij dag voor de hitte, bij nacht voor de vochtige, koude dampen te beschutten. Dikwijls beroofde de koorts hem van alle zelfbewustzijn, maar ook dan verliet hem de gedachte van voorwaarts! voorwaarts! niet. Gods genadige leiding hield hem steeds in de goede rigting. Op den avond van den zesden dag zag hij een dorp voor

zich liggen. Tot nog toe had hij de woningen der menschen vermeden, omdat hij voor de wilde dieren minder vreesde dan voor de inlanders; maar thans was hij sedert vele uren door een onverdragelijken dorst gekweld, en hij gevoelde, dat het hem geheel onmogelijk was, zijne uitgeputte ledematen verder voort te slepen.

Het gelukte hem nog de eerste hut te bereiken, maar onder den uitroep: „water! water!” zonk hij bewusteloos ter aarde. Dagen en weken lang was hij nog buiten bewustzijn. Maar zijn Hemelsche Vader had hem in eene negerstad gebragt, die omtrent tien uren van Casalla, - de woonplaats van den amerikaanschen zendeling-bisshop van Liberia, - verwijderd was. De inwoners dezer plaats stonden op vriendschappelijken voet met die zendingpost, en zonden terstond eenen bode tot den bisschop met de tijding, dat er bij hen een blanken man ziek lag. Terstond werden er eenige hangmatten overgezonden om THOMAS daarin naar Casalla te brengen. Daar viel hem alle mogelijke zorg, die christelijke harten en handen kunnen bieden, ten deel, maar het duurde lang, voor dat zijne gezondheid en krachten terug keerden.

De christelijke trouwe vrienden, bij wie de Heer onzen THOMAS zoo wondervol gebragt had, stelden zich geenszins te vreden met enkel voor de herstel-

ling zijner ligehamelijke krachten te zorgen; zij poogden ook in zijne ziel, van den nacht omgeven, een' straal van het licht te laten schieten, dat van het kruis van Christus uitgaat.

Maar de jonge man was zoo onwetend en zoo vol bijgeloof, dat het dikwijls gemakkelijker scheen het evangelie toegang tot de harten der heidensche negers te verschaffen, dan in zijn gemoed. Toen THOMAS eindelijk weêr geheel hersteld was, sloeg de bisschop hem voor, of hij de zendingschool niet zou bezoeken en met de schoolknepen onderrigt wilde ontvangen. Maar bijna tegelijker tijd kwam er een handelsvaartuig bij Casalla voor anker. De kapitein van dit schip beloofde Thomas een goed loon, wanneer hij bij hem dienst wilde nemen; want hij had in den laatsten tijd veel van zijn volk verloren. THOMAS wankelde. Wel lachte dat aanbod van den kapitein hem toe: maar waar zou hij ooit weder zulk eene gelegenheid vinden om iets te leeren? Aan den anderen kant, wanneer hij bleef, moest hij zich met de arme onwetende negerjongens op dezelfde schoolbank neêrzetten, en het kon jaren duren, voor hij iets voor zich zelve zou kunnen verdienen. Ten laatste behield de liefde tot het leeren de bovenhand: hij kwam in de school.

Twee jaren later was hij onderwijzer dezer school. Nog twee jaren later werd hij door den bisschop tot zendeling geordend, want THOMAS was een ootmoedig, ernstig en trouw volgeling van den Heer Jezus geworden, vol liefde om ook aan anderen te verhalen, welk eenen dierbaren Heiland hij in Hem gevonden had." En nu mag hij nog heden aan de negers van West-Afrika het liefelijke evangelie prediken, en kan hij met den apostel PAULUS uit eigen ervaring betuigen:

"Dit is een getrouw woord en aller aanne-
ming waardig, dat Christus Jezus in de wereld
gekomen is, om zondaren zalig te maken, van
welke ik de vooruaamste ben."
